

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 76/207/EEG betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden”

(97/C 30/19)

De Raad heeft op 5 juni 1996 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 198 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over voornoemd voorstel.

De Afdeling voor sociale aangelegenheden, gezinsvraagstukken, onderwijs en cultuur, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 12 september 1996 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Sigmund.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 338e Zitting (vergadering van 25 september 1996) het volgende advies uitgebracht, dat met 97 stemmen vóór en 2 stemmen tegen, bij 8 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In oktober 1995 heeft het Europese Hof van Justitie in de zaak Kalanke/Bremen (C-450/93) arrest gewezen. Dit arrest werd naderhand verschillend geïnterpreteerd. Er ontstond dan ook algemene onzekerheid omtrent de rechtsgeldigheid van bepaalde positieve maatregelen om het aantal vrouwen in bepaalde sectoren en functies op te voeren, maar vooral over de vraag of quota aanvaardbaar zijn.

1.2. Dit onderwerp is geregeld bij Richtlijn 76/207/EEG, die in algemene zin over het „beginsel van gelijke behandeling” gaat.

1.3. In de zaak Kalanke moest worden uitgemaakt of de quotaregeling van de in de deelstaat Bremen aangenomen wet betreffende gelijke behandeling wel in overeenstemming was met de bepalingen van de Richtlijn 76/207/EEG. Het Hof oordeelde dat Bremen, door bij aanstelling of bevordering van gelijk gekwalificeerde kandidaten van verschillend geslacht in overheidssectoren waar vrouwen ondervertegenwoordigd zijn, vrouwelijke kandidaten automatisch voorrang te geven, in strijd met de Richtlijn handelt.

1.4. Aan dit arrest werden tijdens de daarop volgende discussie uiteenlopende interpretaties gegeven. Sommigen dachten dat het Europese Hof alleen had geoordeeld dat het in Bremen wettelijk verankerde systeem van „starre” quota, dat in het geval van de heer Kalanke in Bremen automatisch werd toegepast, haaks staat op het Gemeenschapsrecht; anderen meenden dat quotasystemen op zich, ongeacht de vorm, tegen het Gemeenschapsrecht indruisen. Uit de twijfel die momenteel hieromtrent bestaat, blijkt dat er bij de lid-staten geen volledige duidelijkheid ten aanzien van de toelaatbaarheid van quota heerst.

1.5. Op 27 maart 1996 legde de Commissie een voorstel tot wijziging van Richtlijn 76/207/EEG voor. In haar motivering hierbij verklaart zij dat het voorstel

alleen toelichting verstrekt en geen wijziging van het toepassingsgebied van de Richtlijn beoogt. Niettemin wordt in de voorgestelde wijziging het begrip „kansen van de vrouwen” door „kansen van het ondervertegenwoordigde geslacht” vervangen en de voorkeursbehandeling thans gekoppeld aan de beoordeling van de bijzondere omstandigheden van een individueel geval.

1.5.1. Het Comité neemt nota van het standpunt van de Commissie dat het Hof in het Kalanke-arrest alleen het volledig starre quotasysteem verwierpt en wel toelaat dat andere vormen van positieve actie voor vrouwen, met inbegrip van soepele quotasystemen, overeenkomstig de bepalingen van artikel 2, lid 4, van de Richtlijn, door lid-staten en werkgevers worden toegepast.

1.6. Uit het voorgaande blijkt dat het Commissievoorstel tot wijziging van de Richtlijn als een reactie op het Kalanke-arrest van het Europese Hof moet worden beschouwd. In de ogen van het Comité kan deze juridische verduidelijking dan ook uitsluitend tot doel hebben, een antwoord te formuleren op de vraag of positieve discriminatie (met name quotasystemen) toelaatbaar is.

2. Algemene opmerkingen

Hoewel in het advies in beginsel uitsluitend op onderhavig richtlijnvoorstel wordt ingegaan, kan het Comité er niet omheen, de problematiek vanuit een ruimere invalshoek dan die van dit specifieke geval te bespreken.

2.1. In dit verband herinnert het Comité in de eerste plaats aan zijn advies over het onderwerp „Gelijke kansen voor de vrouw — communautair programma op middellange termijn 1986-1990”⁽¹⁾. Hierin betoogde het dat het onderwerp „gelijke kansen” de gehele samenleving aangaat en dat wettelijke bepalingen een weliswaar noodzakelijke, maar nog geen voldoende voorwaarde zijn om achterhaalde rolpatronen bij te

(1) PB nr. C 189 van 28. 7. 1986, blz. 31 e.v.

sturen en diepgewortelde zienswijzen te wijzigen.

In het advies over „Evenwichtige deelneming van vrouwen en mannen aan de besluitvorming”⁽¹⁾ gaf het Comité te kennen dat de onevenwichtige participatie van vrouwen een fundamentele uitdaging voor de democratie is.

2.2. Het beginsel „gelijke behandeling” en de maatregelen ter concretisering daarvan maken volgens het Comité deel uit van de door ons te ontwikkelen visie op de vraag hoe de samenleving moet worden vormgegeven. Het Comité geeft daarom zijn steun aan alle politieke en juridische initiatieven die in deze richting gaan. Met name positieve actie is een belangrijk instrument om discriminatie tegen te gaan en gelijke behandeling van vrouwen en mannen te bevorderen. Commissie, lid-staten en sociale partners moeten hun inspanningen opvoeren om meer positieve-actieprogramma's voor vrouwen, met name in de particuliere sector, te ontwikkelen en te bevorderen.

2.3. De Europese Unie dient deze zienswijze met zorg te koesteren zonder de verschillen qua historische, culturele en economische achtergrond en maatschappelijke structuren in haar lid-staten uit het oog te verliezen. Daaruit moet een Europees concept van gelijke rechten worden ontwikkeld, dat een humanistische, liberale en pluralistische levensbeschouwing als draagvlak heeft en dat voor maatregelen zowel op communautair als op wereldvlak als baken kan fungeren.

2.4. Het Comité verwijst in dit verband naar het VN-Verdrag ter bestrijding van alle vormen van discriminatie van vrouwen (1979). Dit verdrag, waarin de wil van de internationale gemeenschap van volkeren tot uiting komt, zou zijns insziens sterker in politieke en juridische maatregelen van de Europese Unie moeten doorwerken. Hiermee zou ook tegemoet worden gekomen aan de verwachtingen van de Europese burgers.

2.5. Volgens het Comité wordt niet alleen recht gedaan aan de betekenis van deze problematiek, maar is het ook uitermate wenselijk indien de beginselen ook in het primair recht worden geregeld. Het Comité is er dan ook mee ingenomen dat tijdens de intergouvernementele conferentie reeds wordt gesproken over de vraag of gelijke behandeling in het primair Gemeenschapsrecht dient te worden verankerd.

2.6. Het dringt er daarom bij de betrokkenen op aan, in het EG-Verdrag een artikel in te lassen waarin het grondrecht van gelijke behandeling van vrouwen en mannen — dat dus verder gaat dan een zuiver verbod op discriminatie — wordt verankerd.

3. Bijzondere opmerkingen

Het Comité is in de grond ingenomen met het initiatief van de Commissie licht te verschaffen in de problematiek van gelijke behandeling van vrouwen en mannen.

3.1. Het ziet in hoe moeilijk het is, alle misverstanden in deze materie weg te nemen. Niettemin dient de Commissie zijns insziens een ondubbelzinnige visie te bepalen op de principiële vraag of positieve discriminatie en met name quotasystemen in de toekomst als toelaatbare maatregelen in het EU-recht behoren te worden verankerd.

De Commissie maakt evenwel volgens het Comité niet waar wat zij met haar voorstel beoogde, nl. eens en voor altijd duidelijkheid in deze materie te scheppen.

3.2. Het Comité beseft dat de uitgangssituatie voor het treffen van positieve maatregelen van lid-staat tot lid-staat verschilt. Juist daarom dient de Commissie, als zij meent dat het in de Richtlijn verankerde recht van het individu op gelijke behandeling te rijmen valt met het begrip „groep” en dus ook met het hanteren van quota, dit met zoveel woorden te zeggen en ook aan te geven waarom zij dit vindt.

3.3. Het Comité wijst er eens te meer op dat de lid-staten overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel zelf moeten kunnen blijven uitmaken welke positieve maatregelen zij wensen te treffen om het principe „gelijke behandeling” te concretiseren.

3.4. Volgens het Comité is een richtlijn als rechtsinstrument zeker niet geschikt om deze principiële materie ondubbelzinnig en eens en voor altijd te regelen.

3.5. Zijns insziens wordt met de voorgestelde wijziging van de richtlijn vooruitgelopen op iets dat in het primair recht dient te worden geregeld. Daarom is dit initiatief op dit ogenblik niet opportuun. Bijgevolg zou het verstandig zijn de conclusies van de IGC af te wachten.

3.6. Vanwege dit principiële standpunt heeft het Comité liever niet op de formuleringen van het voorstel willen ingaan.

3.7. Aangezien het Comité zich beschouwt als de behartiger van de belangen van de Europese burgers, vindt het dat een zo belangrijke zaak als het beginsel „gelijke behandeling” in het kader van de IGC-onderhandelingen over de Verdragswijzigingen behoort te worden besproken. Daarbij zou moeten worden nagegaan of de lid-staten er via het primair recht toe kunnen worden verplicht, de gelijke rechten van vrouwen en mannen te garanderen.

3.8. Tot slot spreekt het Comité de hoop uit dat de gelijke behandeling en de bevordering ervan door positieve maatregelen op EU-niveau in het primair recht in een voor de Europese burgers begrijpelijke en bevredigende vorm kunnen worden geregeld. In ieder geval dient er volgens het Comité gezamenlijk naar te worden gestreefd, het in artikel 1 van Richtlijn

⁽¹⁾ PB nr. C 204 van 15. 7. 1996, blz. 21 e.v.

76/207/EEG geformuleerde doel — tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en

vrouwen in de lid-staten — met duidelijke, éénduidige rechtsbepalingen te verwezenlijken.

Brussel, 25 september 1996.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

C. FERRER

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Witboek ‘Vorbereiding van de geassocieerde landen in Midden- en Oost-Europa op integratie in de interne markt van de Unie’”

(97/C 30/20)

De Commissie heeft op 14 juli 1995 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig de bepalingen van artikel 198C van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap te raadplegen over het „Witboek ‘Vorbereiding van de geassocieerde landen in Midden- en Oost-Europa op integratie in de interne markt van de Unie’”.

De Afdeling voor externe betrekkingen, handels- en ontwikkelingsbeleid, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 10 september 1996 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Masucci.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 338e Zitting van 25 en 26 september 1996 (vergadering van 25 september 1996) het volgende advies uitgebracht, dat met 101 stemmen vóór en 2 stemmen tegen bij 2 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Op de Top van Kopenhagen heeft de Europese Raad besloten dat de geassocieerde landen in Midden- en Oost-Europa lid van de Europese Unie kunnen worden als zij dit wensen. In Essen heeft hij zijn goedkeuring gehecht aan een strategie die deze landen moet helpen bij de voorbereiding van hun toetreding tot de Unie. Kernpunt van deze strategie is de totstandbrenging van een „gestructureerde relatie” tussen beide partijen, die de aanzet moet vormen voor een concreet integratieproces.

1.2. De toetredingsstrategie is er duidelijk op gericht het transformatieproces in de Midden- en Oost-Europese landen zó te sturen dat dit uiteindelijk uitmondt in een markteconomie en een democratisch bestel en op die manier een vlotte integratie in de Unie mogelijk maakt. De strategie stoelt grotendeels op de rijke ervaring die de Gemeenschap/Unie in de loop der jaren in het kader van haar integratieproces heeft opgedaan.

1.3. De integratie van de Midden- en Oost-Europese landen zal ongetwijfeld met de nodige moeilijkheden en problemen gepaard gaan, en zulks niet alleen in de betrokken landen zelf maar ook in de huidige lid-staten van de Unie. Dit doet echter niets af aan het historische karakter van het besluit om de landen van Midden- en Oost-Europa tot de Unie toe te laten.

1.3.1. Deze nieuwe uitbreiding betekent voor het Europa in wording een enorme verrijking, niet alleen vanwege het aanzienlijke economische groeipotentieel van de kandidaat-lid-staten, maar ook vanwege de rijke

culturele tradities van deze van oudsher nauw met West-Europa verbonden regio en vanwege het feit dat met de inbedding van deze regio in de Unie de Europese veiligheidszone een flink stuk groter wordt. Het Comité hoopt dat ook de nieuwe lid-staten zelf hun toetreding tot de Unie als een verrijking en een vooruitgang zullen ervaren.

1.4. Daar het tot op zekere hoogte nú al duidelijk is welke moeilijkheden en problemen de integratie van de Midden- en Oost-Europese landen in de Unie met zich mee zal brengen — sommige beginnen zich trouwens nu reeds voor te doen — moet er tijdig worden ingegrepen om deze problemen in de kiem te smoren of de gevolgen ervan te verzachten.

1.4.1. Voor de Unie liggen deze problemen vooral op het vlak van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, het regionaal beleid en de begroting. Bovendien is het duidelijk dat de besluitvorming in en het bestuur van een Unie met 25 of méér lid-staten een stuk moeilijker zal zijn.

1.5. Voor de Midden- en Oost-Europese landen zelf is de integratie in de Unie een ambitieuze doelstelling, waarbij heel wat komt kijken en met name twee soorten problemen te verwachten zijn:

— problemen i.v.m. de overname van de zgn. „communautaire verworvenheden”, aangezien het hier gaat